

Внутрішній туризм в Україні як механізм формування національної ідентичності сучасної молоді

Феномен національної ідентифікації притаманний будь-якому націотворчому процесу, хоча темпи і строки його розгортання, як загалом консолідації нації, неоднакові, і залежать від зрілості етнонаціональної свідомості і самосвідомості. В Україні етнонаціональна ідентифікація, як і націотворчий процес, проходить специфічним чином. На темпах етнонаціональної ідентифікації українців негативно позначається багатовікова залежність від сусідніх держав: Росії - на сході; Польщі, Литви – на заході. Під впливом Османської імперії та Росії перебував Крим. Через те, що історична пам'ять - один з головних компонентів національної ідентичності, такі історичні зв'язки призвели до протиріччя в ціннісних, світоглядних, мовно-культурних, політичних орієнтаціях жителів окремих регіонів України. І все це почало останніми роками впливати не лише на внутрішню ситуацію в країні, а й негативно позначилося на її міжнародному іміджі.

Зазначені відмінності є потенційним джерелом суспільного напруження. За останні роки його вияви дедалі посилюються. В якості прикладів використаємо перелік подій: реакція населення України на президентські вибори 2004 р. (активізація сепаратистських настроїв восени 2004 р.), на парламентські вибори 2002 р. і 2006 р., антинатовські виступи в Криму в 2006-2007 рр., спроби надання російській мові статусу регіональної в окремих областях Східної і Південної України у 2006 р., ставлення до подій 1932-33 років, ставлення до діяльності ОУН-УПА. Наведені факти підтверджують наявність, по-перше, значних розбіжностей у ідентифікаціях і ціннісних орієнтаціях громадян України. По-друге, засвідчили, що наявні розбіжності можуть бути основою для значного загострення внутрішньополітичної і навіть соціально-економічної ситуації, активних маніпуляцій з боку політичних сил, посилення зовнішнього впливу і навіть втручання інших держав у внутрішні справи української держави.

Такий складний характер суспільно-політичних трансформацій пострадянського періоду, недорозвиненість громадянського суспільства, взаємне відчуження громадян і держави, відчутні регіональні соціально-економічні та соціокультурні відмінності об'єктивно стримують процес національної ідентифікації громадян, який ще далекий від свого завершення.

До проблеми формування національної ідентичності зверталась велика кількість вчених. Аналізуючи чинники, які впливають на цей процес, в якості домінуючих виділяли мову та міф про історичне минуле. Також досліджувався вплив таких складових, як спільність території, релігії, традицій, звичок. Одним з нових векторів аналізу є дослідження внутрішнього туризму в якості такого чинника.

Наукова новизна даної роботи полягає в оригінальності дослідницьких акцентів, які обрано автором, а саме в сфокусованості на дослідженні внутрішнього туризму як чинника формування національної ідентичності, дослідженні його комунікаційного потенціалу задля діалогу мешканців різних регіонів країни.

В ході даної роботи буде здійснено спробу виявити спроможність внутрішнього туризму виступити в якості одного з факторів руйнування стереотипів сприйняття жителями різних регіонів країни один одного. В якості проявів внутрішнього туризму будуть розглянуті студентські обміни, наукові студентські конференції, подорожі з метою відпочинку як такі, що забезпечують безпосередній контакт жителів різних регіонів, що дозволяє мандрівнику самостійно сприймати тих, кого ЗМІ змальовують як «чужих» за термінологією А. Шюца.

Тому **мета** даної роботи - дослідити вплив внутрішнього туризму на процеси самоідентифікації української молоді. Слід зазначити, що саме ця категорія населення є медіумом інноваційних поглядів на процеси націотворення, саме тому процес національної ідентифікації молоді є таким важливим. **Об'єкт** - внутрішній туризм України. **Предмет** - соціокультурний потенціал внутрішнього туризму як одного з чинників формування української ідентичності молоді.

В якості теоретико-методологічних джерел виступили ідеї таких представників західної наукової думки, як Е. Сміта, П. Алтера, М. Ігнат'єфа, Р. Брубекера, Дж. Скопфліна, Б. Йека, К. Нілсена, У. Кімлика, Т. Найгута; української – В. Ліпкана, Г. Касьянова, О. Гриніва.

Також частково були використані концепції:

- Р. Дарендорфа (щодо взаємодії жителів різних регіонів в термінах взаємодії «імперативно координованих асоціацій»);
- А. Шюца про поняття «чужого», «того, хто повертається додому»;
- Е. Дюркгейма - поняття «соціальної солідарності», «аномії»;
- П. Бурд'є – поняття «соціального простору», «практики», «поля»;
- Н. Лумана – теза про комунікації як елементи соціальної системи.

Таким чином, якщо туризм на глобальному рівні виступає механізмом культурної дифузії, тобто сприяє взаємопроникненню культур, актуальним буде дослідження ролі туризму на локальному рівні - визначення його спроможності виступати в якості інструмента формування толерантності, єдності, взаєморозуміння в межах однієї країни.